

KARAGÖZ

Mustafa MUTLU

Araştırmacılar, gölge oyunlarının kaynağı üzerine çeşitli görüşler ileri sürerek bu oyunların Siyam ve Burma'ya geçtiğini söylerler. Bu oyunları, Moğolların Çinlilerden aldığı, Moğollardan da Orta Asya Türklerine geçtiği söylenmektedir. Anadolu'ya göç edenlerle bu sanatın bütün dünyaya yayıldığı ileri sürülür. Bazılarınca iddia edilir ki, gölge oyunları 16. yüzyılda Mısır yoluyla Anadolu'ya gelmiştir. Bu iddiaya göre, Yavuz Sultan Selim 1517 tarihinde Mısır'ı ele geçirince şerefine verilen bir eğlence sırasında gölge oyununa benzer bir gösteri yapılır. Yavuz Sultan Selim, o sanatçıyı beraberinde İstanbul'a getirir. O sıralarda 21 yaşındaki oğlu Kanuni Sultan Süleyman, gölge oyunlarını çok sever ve seyredemiştir. Böylece gölge oyunlarının Osmanlı Sarayına adım attığı ve yayıldığı varsayılır.

Halkın büyük ilgisini kazanan bu oyun tekniği Türk ustalarının elinde gelişmeye başlar. Mısır gölge oyunlarındaki renksiz hareketsiz görüntüler, Türk gölge oyununda hareket ve renk zenginliği kazanır. Türk gölge oyunlarına "Çadır Hayal, Zıllı Hayal, Hayal-ı Zıll" adı verilirdi. Son zamanlarda ise oyunun baş kahramanının adına uygun olarak "Karagöz Oyunları" diye tanınmaya başladı.

Karagöz ve Hacivat üzerinde ünlü seyyah Evliya Çelebi, uzun uzun durarak devrin ünlü Karagözcülerini sıralar ve hayatlarını bize nakleder. Evliya Çelebiye göre; Karagöz'ün esas adı Bâli Çelebi'dir. Kendisi Selçuklu Türklerinden olup demircilikle uğraşır. Bursa şehrini Türkler alınca Ahmet Bali Çelebi Bursa'ya yerleşir, sanatını orada icra eder. Padişah Sultan Orhan, Bursa'da bir cami yaptırmaya karar verir. Ülkenin dört bir tarafından ustalar, işçiler gelir. Bâli Çelebi de bu inşaatta görev alarak taş parçalarını demir çubuklarla birbirine tutturur. Aynı inşaatta ustabaşı Hacivat "Hacı İvaz" ile tanışır. İkiisi arasında içten bir arkadaşlık doğar. Neşeli ve tatlı dilli bu insanların biraraya gelmeleri, yaptıkları sohbetler diğer işçilerin işleri bırakmalarına sebep olur. Cami inşaatı yavaşlar. Padişah durumu öğrenir. Her ikisininde başlarını vurdurarak cezalandırır. Sonunda suçsuz oldukları anlaşılır. Padişah bu duruma çok üzülür. Şeyh Küşteri, adında bir adam padişahın acısını hafifletmek için, Karagöz ve

Hacivat'ın şeklini deri üzerine resmeder. Bu şekilleri, ışık kaynağı önünde ve perde arkasında oynatır. Gölge oyunlarının zamanımıza bu haliyle geldiği belirtilir.

Bütün bunlar gösteriyor ki, bu geleneksel ata yadigarı sanata ilgi daha da artacak, bundan sonra da yaşamına devam edecektir. Bütün mesele konuyla uzaktan yakından ilgilenen, uzman kişilerin, konservatuvanın, üniversitenin, bakanlığının konuya daha yakın ilgiyle yaklaşmaları, bu sanatın içerde ve dışarda tanıtılması için büyük bir hizmet olacaktır.

Evliya Çelebi'nin başka bir rivayeti ise şöyledir: Karagöz, Bizans İmparatorunun habercisi olup asıl adı Sofyozlu Mehmet Bâli Çelebi'dir. Bu kişi imparatorun mektuplarını Selçuklu Sultanı Alaattin Keykubat'a taşımış. Hacivat ise Selçuklu Türklerinden olup Efeli oğlu Yörükçe Halil adıyla anılmış. Onun görevi de Selçuklu Sultanının Mekke ve Medine'ye gönderdiği mektupları taşımakmış. Bu iki postacı, seyahatlerinde birbirleri ile karşılaşınca sakalaşıp çevresindekileri bol bol güldürürlermiş. Hacivat bir gün, Medine'den dönerken Şam dolaylarında haydutlar yolunu kesmişler ve onu öldürmüşler. Hacivat'ın sevimli köpeği sahibinin katillerini ortaya çıkarmış. Haydutlar yakalanarak cezalarını çekmişler. Evliya Çelebiye göre; bu olay Anadolu'da duyulur ağızdan ağıza doluşır. Bir sanatçı Karagöz ve Hacivat'ın görüntülerini deri üzerine işler, oynatır. Evliya Çelebinin anlattığına göre, 1623 yılında yapılan şenlikte bol bol gölge oyunlarına yer verilmiştir. Hatta Sultan IV. Murat bile bu oyunları seyretmiştir. Onun devrinde pek çok gölge oyunu ustaları yetişmiştir. 17. yüzyılda gölge oyunları kesin biçimlerini aldı. Lale devrinde de bu oyunlara geniş yer verilmiştir. 19. yüzyılda Karagöz önem kazanmıştır. Cumhuriyet döneminde ise sinema ve tiyatronun etkisi ile Karagöz sanatı yavaşlama eğilimi gösterir. Ancak bugün yine de yaşamını sürdürmeye devam etmektedir.

KARAGÖZ OYUNUNDA TEKNİK

Karagöz oyunları, bir çerçeveye gerili patiska arkasında konulan ışık kaynağı önünde oynatılır. Beyaz perdeye "ayna" adı verilir. Perde öncele-ri 2x2.5 m. iken sonraları 110x80 m. ebadında yapılmaya başlandı. Perde çerçevesi kalın siyah bezlerle örtülüdür. İç tarafta perdenin alt çizgisine paralel kurulmuş tahtadan bir raf vardır ki buna "peş tahtası" adı verilir. Oyunun teknik araç ve gereçleri; zil, tef, kamaş, düdük (nareke) perdeyi aydınlatacak kandil veya ampuldür. Bunlar peş tahtasının üzerinde bulunur. Ayrıca birden fazla tasviri tutmaya yarıyan (Y) harfi biçimindeki çatal çubuklar da buraya konulur. Görüntülere "tasvir" adı verilir. 32 ve 40 cm. büyüklüğünde olan bu şekiller genellikle manda, sığır ve deve derisinden yapılır. Deve derisinden yapılan tasvirler diğerlerine göre çok şeffaftır. Şekilleri ve renkleri daha güzel gösterir. Deriler özel bir yöntem ile şeffaf hale getirilir. Daha sonra yumuşak bir ağaç üzerinde "nevreğan" adı verilen ucu keskin bıçaklarla işlenir.

Parçalar risina, kiriş, katküt adı verilen iplerle birbirlerine bağlanır. Daha sonra şekiller uygun bir tarzda çini mürekkebi veya kök boya ile boyanır. Tasvirlerde ayrıca sopa takma yerleri açılır.

KARAGÖZ OYUNUNUN BÖLÜMLERİ

I- GİRİŞ (ÖNDEYİŞ=MUKADDİME=PROLOG)

Nareke'nin (Kamıştan yapılmış düdük) çalınması ile "göstermelik" denilen tasvir (ev, bitki vs.) perdeden yavaş yavaş yukarı çekilir. Bundan sonra sahneye, seyirciye göre perdenin sol tarafından Hacivat semai okuyarak gelir. Semai bitince perde gazeli okur. Karagözü perdeye davet eder. Karagöz perdeye gelir.

II- MUHAVERE (SÖYLEŞİ=DİYALOG)

Bu kısım, Karagöz ile Hacivat arasında geçen birbirlerine bilmece sordukları ve bir olayın ya da bir rüyanın gerçek bir olay gibi anlatıldığı bölümdür. Bu bölümü didaktik özelliği olan bir konuyu anlatma biçiminde olur.

III- OYUN (FASIL)

Muhaverenin bitişinden sonra esas oyun başlar. Konunun akışına göre uygun şekilde çeşitli tipler gelerek oyunu oluşturur ve sonuca vardırırlar.

IV- BİTİŞ (FİNAL=ETİLOG)

Bu bölüm çok kısadır. Konu bitirilince Hacivat Karagöz'e "Yıktın perdeyi eyledin viran/Varayım sahibine haber vereyim heman" diyerek oyunun bittiğini haber verir. Görüntüler perdeden çekilir. Oyun sonunda çengi gelir müzik eşliğinde oynar.

KARAGÖZ OYUNLARINDAKİ GÖREVLİ KİŞİLER

I- *Hayali*: Karagöz oyunlarını oynatan, sesleri taklit eden tasvirleri sopalarla harektelendiren, müzik ve espi gücüne sahip kişidir.

II- *Çırak (Yardımcı)*: Perdeyi hazırlayan oyun birlerini (tasvirleri)in üzerine dizen, mesleğe yeni atılmış bir kişi olup oyun boyunca uzmanın yanında duran oyunun inceliklerini öğrenen bir kişidir.

III- *Sandikkâr*: Çırağın yardımcısıdır. "Hayal sandığı" denilen sandıktan oyun takımlarını çıkarıp, yerleştirir. Tasvirleri değneklere geçirip hazırlar, temizler, oyun düzenine getirerek herşeyin düzenli olmasını sağlar.

IV- *Yardak*: Oyunda söylemesi gerekli şarkı ve türküleri okuyan kişidir.

V- *Dağrezen*: Tef ve zili çalan kişi olup oyunda bazı yerlerde yapılması gerekli efektde de yardımcı olur.

TURKISH SHADOW THEATRE

YAŞAYAN KARAGÖZ

Geleneksel Türk tiyatrosunun özünü teşkil eden, hatta onları birçok yönlerden etkileyen bu geleneksel sanatın durumu hakkında, çeşitli görüşler ortaya atılmış, kaynağını Mısır'a, Çin'e, Orta Asya'ya bağlayanlar olmuştur. Elimizde bulunan belgelerin ışığı altında, bu sanatın Türk halkının öz malı olduğu, onun yaratıcı muhayyilesinden doğduğu açıkça bellidir.

Büyük Türk gezgini Evliya Çelebi, seyahatnâmesinde bu sanata geniş olarak yer ayırır. Burda'da bulunan, Karagöz'e ait olduğu sanılan mezar ve mezartaşında bulunan yazılar ise bir başka belge niteliği taşır. Ayrıca Karagöz'ün varlığını doğruluyan dört rivayetinde Bursa ve çevresinde geçmesi kesinlikle Karagöz'ün doğuş yerinin yurdumuzda olduğunu kanıtlayan belgedir.

Bugün bile büyük, küçük hepimizin zevkle arayıp seyrettiği bu ata yadigarı sanatımız, aradan yıllar geçse bile önemini kaybetmemiş, sinema ve televizyon'un büyük etkileri yanında yine canlılığını taptaze korumuş, zamanımıza kadar gelmiştir. Bilim adamlarına usta sanatçılara konu olmuş, onunla ilgili bir sürü seminerler yapılmış, kurslar açılmış, yarışmalar düzenlenmiştir. Hepsinde ortak olan amaç, bu geleneksel sanatı yeni kuşaklara tanıtmak, yaymak esasını benimsemiş olmalarıdır.

Bu yazımızda Karagöz ile uğraşan sanatçılardan, kurs, seminer, gösteri ve yarışmalardan bahsedip, son olarak Karagöz için yapılan yenileştirme hareketleri üzerinde duracağız.

ÜNLÜ HAYALCİLER

Karagöz ile uğraşan sanatçıları sıralıyalım ve eskilerden birkaç örnek verelim:

Kör Hasan Zade Mehmet Çelebi
Şengül Çelebi
Sarı Ahmet
Bekçi Mehmet

Yakın çağdan örneklerimizi açıklayalım:

Hayalî Farol Ahmet Efendi	Hayalî Aktar Rıza
Hayalî Enderunlu Nafiz Bey	Hayalî Arap Ali
Hayalî Kantarcı Kadri	Hayalî Arap Aziz
Hayalî Karagöz Hüseyin	Hayalî Arap Cemal Efendi
Hayalî Ressam Hakkı	Hayalî Kamil Efendi

Hayalî Ressam Muazzez
 Hayalî Saraç Hüseyin
 Hayalî Şişman Ahmet
 Hayalî Yorgancı Abdullah
 Hayalî Yorgancı Mehmet
 Hayalî Yusuf Efendi
 Hayalî Aktar Mehmet

Hayalî Ömer Efendi
 Hayalî Baba Halim
 Hayalî Baba Müştak
 Hayalî Behiç Efendi
 Hayalî Camcı İrfan
 Hayali Camcı Merhet

Hayalî Cerrah Salih Efendi
 Hayalî Cerrah Mustafa
 Hayalî Çelebi Mehmet
 Hayalî Çopur Hüsnü

Şimdi ise son devir hayalcilerini sıralıyalım¹:

Kıbrıslı Agah Efendi
 Hayal Küpü Emin Ağa
 İhsan Efendi
 Küçük İsmail Efendi
 Tahir Ağa
 Çopur Hüsnü Efendi
 Şekerci Derviş Efendi
 Tezgahcı Mehmet
 Hafız Mehmet
 Müştak Baba
 Enderunlu Hamit Efendi

Arap Ömer efendi
 Kör İzzet Efendi
 Yorgancı Abdullah Efendi
 Katip Mehmet Bey
 Püsküllü Hüsnü Efendi
 Kartarcı Hakkı Efendi
 Aktarcı Rıza Efendi
 Karagöz Mehmet
 Kör Mehmet
 Hayalcıbaşı Yusuf Efendi

Zamanımızın ünlü Karagözcülerini görelim:

Hayalî Arap Cemal Efendi
 Hazım Körmükçü
 Mazhar Gençkurt
 Hayalî Küçük Ali
 Metin Özlen

Talat Haranlı
 Tuncar Canbey
 Tacettin Dinar
 Nevzat Açıkgöz
 İhsan Dizdar

KARAGÖZ'E GÖNÜL VERMİŞ YAZAR VE SANATÇILAR

And, Metin: Geleneksel Türk Tiyatrosu üzerine kitaplar yazmış, gerek yurt içi gerekse yurt dışında Karagöz ile ilgili seminer ve konferanslara katılmış, gölge oyunu ile ilgili bildiriler sunmuştur.

¹ Türk Temaşası-Selim Nüzhet Gerçek, Kanaat Kitabevi, 1942, s. 30.

Ali, Hayalî Küçük: (Muhittin Sevilen). Cumhuriyet devrinin son usta hayalci ve tasvir yapımcısıdır. Basılmış oyunları vardır. Bu sanatta torununu yetiştirmiştir.

Arısoy, Süleyman: İstanbul'da 23-30 Haziran 1975 tarihleri arasında yapılan "I. Uluslararası Türk Folklor Kongresinde" "Karagöz ve Folklor" isimli bildirisini sunmuştur.

Baltacıoğlu İsmail Hakkı: Sahibi olduğu "YENİ ASIR" dergileri Karagöz'ün tanıtılması için çalışmıştır. En ayrıntılı oyunları vardır.

Berley, Miss Beryl: Amerikan CRS televizyon şirketi, shov yorumcusu olup, televizyonda Karagöz oynamıştır.

Borcanlı, Ahmet: Millî Kütüphane, Müzik ve Güzel sanatlar şubesi müdürü olup, Karagöz katalogunu hazırlamıştır. 1970 tarihinde Ceneva'da IX. Uluslararası sahne sanatları Müze-Kütüphaneleri kongresinde bir bildiri ile Karagöz'ü dış ülkelere tanıtmıştır.

Celâl, Musahipzade: Eserlerinin bazı yerlerinde Karagöz oyunlarından bahseder. Oyun içinde, Karagöz oyunlarını kullanmıştır.

Duda, M. Herbert: Karagöz tasvirlerine ait bir sürü fotoğraf çekmiş bir yabancı bilim adamıdır.

Gerçek, Selim Nüşet: "Türk Temaşası" isimli eserin yazarı olup Karagöz, Meddah, Orta oyunu'nu anlatır.

Gülek, Hidayet: Resim öğretmeni olup 1965 tarihinde İstanbul'da 100 tasvirlik bir sergi açmıştır.

Kudret, Cevdet: 3 ciltlik Karagöz oyunu yazmıştır.

Kunç, İgnaz: Macar asıllı olup Türk Halk edebiyatı ve Karagöz üzerine derlemeler yapmış bir bilim adamıdır.

Küşteri, Şeyh (Mehmet): Karagözcülerin piri kabul edilen bir zattır. Mezarı Bursa'da bulunur.

Nesin, Aziz: 1968 tarihinde 3 Karagöz oyunu yazmıştır.

Rasim, Ahmet: Zamanın Karagözü ile ilgilenmiş bazı eserlerinde ilgili hatıralara yer vermiştir.

Ritter, Helmuth: 3 ciltlik Almanca Karagöz kitabı yazmıştır.

Saracoğlu, Cemalettin: Büyük sanatçı Nazım'ın ilk Karagöz perdesini kurduğu çocukluk arkadaşındır. Zengin bir Karagöz koleksiyonuna sahiptir.

Salih, Katip: Abdülhamit devrinin ünlü Karagözcülerinden olup, Karagöz sahnesi ve oyunlarındaki yaptığı yeniliklerle tanınır.

Sevin, Nurettin: (1900-1975) geleneksel Türk gölge oyunu üzerine kitap yazdı. Ayrıca tasvir yapmasını ve oynamasını biliyordu. Amerika'da İngilizce olarak tasvir oynattı.

-----: 1972 yılından bu yana Karagöz kurslarında öğrenci yetiştirdi 1973'de, I. Uluslararası Türk Folklor Kongresinde "Türk Gölge Oyununun Kaynağı Üzerine", 1975'te ise I. Uluslararası Türk Folklor Kongresinde, "Türk Gölge Oyununda Ahlak, Sihir Kadın" başlıklı bildirisini sundu.

Siyavuşgil Sabri Esat: Bu yazarımızın doçentlik tezi Karagöz üzerinedir.

Şahin, Celal: Ünlü taklitçi olup, bazı radyo programlarında Karagöz oynatmıştır.

Saul, Mahir: İstanbul'da 1975 tarihinde yapılan I. Uluslararası Türk Folklor Kongresinde sunacağı bildirisinin "Karagöz'ün Mizahı ve İstanbul'da Cemaat Yapısı" isimli bildirisini İstanbul Boğaziçi Üniversitesi Yıllığında 1975 tarihinde yayınlamıştır.

Üngör, Etem Mahir: Müzik öğretmeni olup I. Uluslararası Türk Folklor Kongresinde, "Karagöz Musikisi" isimli bildirisini sunmuştur.

Karagöz İle İlgili Yarışmalar ve Gösteriler

Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Ankara'da 25-26 Mart 1976 tarihinde I. Karagöz yarışması düzenledi. Yurdun dört bir tarafından sanatçıların katıldığı yarışmada birbirinden güzel oyunlar sundular.

Türk Alman Kültür Merkezinin aracılığı ile 7-12 Mayıs 1975 tarihleri arasında BOCHUM kentinde her yıl düzenlenen geleneksel figür, kukla ve gölge oyun festivaline, Türkiyeden bir ekip katılmış. Ragıp Tuktekin, Tacettin Diker'den kurulu ekip, sergiledikleri oyunlarla yabancıların takdirlerini kazanmışlardır.

Karagöz Figürleri Sergisi

İstanbul Özel Kültür koleji öğretmenlerinden Nevin Çokay ile Esen Zigoşlu Geleneksel Karagöz minyatürleri sergisini açtılar.

Gösteriler

18-26 Haziran 1976 tarihleri arasında XIII. Antalya Uluslararası Film ve Sanat Festivalinde Karagöz gösterilerine de yer verildi.

Yine İstanbul'da 4. İstanbul Festivali programı içinde 1-7 Temmuz 1976 tarihinde gölge oyunları haftası yapılmış, Sanatçılar, Karagöz oyunlarını seyircilere sunmuşlar.

Ankara'da ise 7-12 Aralık 1976 tarihleri arasında, Türk İngiliz kültür merkezinde, Hayalî Küçük Ali'nin anısına bir sergi ve gösteri haftası düzenlenmiş. Gösteriyi Hayalî Torun Çelebi ve Tuncay Tanboğa yapmıştır.

Karagöz İle İlgili Kurslar

3 Kasım 1973 tarihinde İstanbul'da Atatürk Kültür Merkezinde 6 ay süren bir Karagöz tasvir yapım ve oynatım kursu düzenlenmiştir.

Millî Folklor Araştırma Dairesi ve Eğitim Personel Dairesi, Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğünün işbirliği ile açılan kurslara öğretim üyesi olarak Nurettin Sevin, Ragıp Tuğtekin, Macit Baylav katılmıştır.

Yine 14 Temmuz-1 Ağustos 1975 tarihleri arasında İstanbul'da, Karagöz tasvirleri yapma kursu açılmış.

Öğretim üyeliklerini Nurettin Sevin, Ragıp Tuğtekin, Macit Baylav, Tacettin Diker yapmışlar. Kursta öğrencileri, deve derisinin terbiyesi, işlenmesi boyanması öğretilmiş kurstan 13 öğrenci mezun olmuştur.

Karagöz Semineri

23-25 Ekim 1974 tarihinde Millî Folklor Araştırma Dairesi ve Eğitim Personel Dairesi Başkanlığının iş birliği ile bir seminer yapılmıştır.

Seminerin amacı: Geleneksel Türk gölge oyunu Karagöz'ün canlandırılıp yaşatılması için gerekli tedbirleri almak ve saptamak için toplanmıştır.

Uluslararası Asya Gölge Oyunları Semineri

1975 Haziran ayı içinde Japonya'nın Tokyo şehrinde düzenlenen Uluslararası Asya Oyunları Seminerine 5 ülke katıldı. Malezya, Thailand, Hindistan, Endonezya, Japonya, Türkiyeden'de Metin And katıldı.

Karagöz Tasvirlerinin Olduğu Yerler²

Yurdumuzda olanlar: Millî Kütüphanede: Hayalî Küçük Ali'nin deve ve dana derisinden yapıma tasvir koleksiyonu var.

Kültür Bakanlığı, Millî Folklor Araştırma Dairesinin arşivinde: Ragıp Tuğtekin'in Koleksiyonu,

Ankara Devlet Konservatuarında: Hayalî Küçük Ali'nin,

Ankara Etnografya Müzesinde: Hayalî Küçük Ali'nin,

Turizm ve Tanıtma Bakanlığında: Ragıp Tuğtekin'in, koleksiyonları vardır.

Ayrıca Topkapı Sarayında, İstanbul Belediye Müzesinde,

İnkilap Müzesi, Güzel Sanatlar Akademisinde,

Yapı ve Kredi Bankasında da Karagöz tasvir koleksiyonları bulunur.

² Geleneksel Türk Tiyatrosu, Metin And, 1969 ss. 165.

Ayrıca özel olarak, Behzat Butak, Cemalettin Saracoğlu'nun Metin And'ında tasvir koleksiyonları vardır.

Yurt dışında, Karagöz, tasvir koleksiyonlarının bulunduğu yerler:

Oxford Üniversitesi, Bitt Riivers Museum,
Londra'da: Forest Hill'de Horniman Museum,
Hamburg'da: Museum Für Volkerkunde,
München'de: Volkerkunde Museum,
Köln'de: Institut für Theaterwissenschaft,
Kiev'de: Theater Museum,
Lyon'da: Musée International de la marionette,
Paris'te: Musée de l'Homme,
Kanada'da: Montreal'de McGill Üniversitesinde The Rosalynde Stearn Koleksiyonu bulunmaktadır.

Karagöz Oyunlarını Yenileştirme Hareketleri

Bazı yazar ve sanatçılarımız Karagöz'ün biçim ve özünde bir değişiklik yapılmasını önermişlerdir. Bunları görelim.

İlk olarak XIX. yüzyılda yazar Ahmet Mithat efendi ile Karagözcü "Katip Salih" perde üzerine buzlu cam koymak, karagöz suretlerini bü-yütmek gibi düşünceleri ortaya atmıştır. Ayrıca perde içine ev, dekor v.s. koydurmak, oyun öncesinden saz çaldırmak, mum yerine elektrik ışığı kullanan ilk sanatçılardır.

- 1910 yılında Karagöz'ün ilk canlı temsili,

Canlı Karagöz sahnesi ve Operet Kumpanyası tarafından gerçekleştirilen bu oyunda Karagöz'ü ünlü tuluâtçı Nahit, Hacivat'ı ise Takip Salih oynamışlardır.

- Yine 1931 tarihinde Hazım Körmükçü, canlı Karagöz temsili oynamıştır.

- 1941 tarihinde İsmail Hakkı Baltacıoğlu ise Karagöz de yenilik yapmak istedi, onun yapmak istediği yenilik hem teknik hemde konulara ait idi.

- 1968 tarihinde Milliyet gazetesinin düzenlediği Karagöz yarışmasında, günümüzün diline, hayatına uygun karagöz oyunları seçildi, 32 eser arasından 3 eser birinciliği aldı.

- 23-25 Ekim 1974 tarihinde İstanbul'da yapılan Karagöz ile ilgili seminerde bazı kararlar alınmıştır.

Bu seminerin amacı: Geleneksel Türk gölge oyununun yaşatılması, canlandırılması için alınacak kararları saptamak olmuştur.

Bu alınan kararları şöylece sıralayabiliriz:

- 1- Karagöz yeni kuşaklara aktarılmalıdır.
- 2- Eski karagöz oyunlarından esinlenerek yeni yorum ve deneme ile Karagöz oyunları, yazılmalı, Karagöz filmi, tiyatrosu yapılmalıdır.
- 3- Karagözü korumak için tedbirler alınmalı.
- 4- Karagöz ile ilgili belgeler toplanmalıdır.
- 5- Bölge tiyatrolarında açılan kurslarda Karagöz oynatma, Karagöz tasvirleri yapma kursları açılmalıdır.
- 6- T.K.T ile işbirliği yapılmalı. Karagöz ile ilgili yayınlar yapılmalıdır.
- 7- Gölge oyunu ve kukla konusunda uluslararası bir festival düzenlemelidir.
- 8- Güzel Sanatlar tasvir yapımına önem vermeli.

KARAGÖZ TASVİRLERİ YAPIMI

Deri Seçimi: Karagöz tasvirleri özellikle deve, sığır veya manda derilerinden yapılır. Deve derisi ışığı yansıttığı, işlenince şeffaf hale geldiği ve ısıya karşı dayanıklı olduğu için tercih edilir. Deri seçimi yapılırken yağlı olmamasına dikkat edilir.

Deri İşlenmesi: Ham deri, tüylerinin dökülmesi için kireçli su veya gübre içine yatırılır. Kalan tüyler keskin bir bıçakla kazınır. Deri sodalı suyla yıkandıktan sonra etli kısmı kuru iken, tüylü kısmı ise bezle ıslatıldıktan sonra cam ile kazınır. Tekrar bez ile ıslatılır, derinin işlenen yerleri belli olur.

Kalıbın İşlenmesi: Her Karagöz tasvirinin bir kalıbı vardır. Kalıptaki çizgiler araya konan bir kopya kağıdıyla deri üzerine geçirilip işaretli yerler kesilir. Tasvirler genellikle Nevregân adı verilen keskin uçlu özel bıçaklarla işlenir, ince zımpara kağıdı ile düzeltilir.

Boyama: Tasvirlerin boyanmasında anilin, kökboya veya çini mürekkebi kullanılır. İşlenen ayrıntılar ince bir fırça ile renk ayırımı olacak şekilde siyah çini mürekkebi ile boyanır.

Son İşlemler: Tasvirlerin kol, gövde ve bacakları kırımlarla bağlanır, 50-60 cm. uzunluğunda sopalar hazırlanır. Tasvirin her iki yüzü yağlanır, kırışıklıkların giderilmesi için bir süre bir ağırlık altında bırakılır.